

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא נב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

- ב. ושמואל אמר בכדי שיודיעוהו אפילו שלא ראהו חייב, שהרי השני לא פתח כדי לחייבו על הכל. [פירוש אחר, אפילו שראה, מ"מ כל זמן שלא הודיעוהו פטור].
- ג. ורבי יוחנן אמר בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו. אך לשני שנשתמש בו לא נותנים שיעור כזה, שהיה לו להעמיד שומרים לפניו.

[משנה 2] כסוה כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור

כיון דכסוה כראוי היכי נפול?

- א. אמר ר' יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו. [מבואר לקמן שישנם שני אופנים כיצד לבאר: א. כיסוי כראוי לגמלים וכראוי לשוורים, והחידוש הוא שלא מחייבים אותו לבדוק תמיד האם זה עדיין בריא. ב. כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, ושכיחי גמלים והתליע מתוכו (ולא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים, הוי פושע לענין התלעה)].
- ב. [בגמרא לקמן] כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, דאתיין גמלים לפרקים, ואתו גמלים וארעוה, ואתו שוורים ונפלו ביה.

ספיקות בהגדרת פושע

- להלן שני ספקות שהגמרא דנה בהם, ומנסה לפשוט ממשנתנו מהמקרה השני והשלישי. ובסוף הסוגיא, נביא את הדינים העולים למסקנה.
- איבעיא להו כסוה כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים, ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה קלקלוהו ונעשה רעוע, ואתו שוורים קפיה ונפלי ביה מאי? הגמרא מנסה להבין באיזה מקרה הסתפקו:
- אמרי היכי דמי?
- אי דשכיחי גמלים - פושע הוא? הרי היה לו לעלות על דעתו שהגמלים מקלקלים אותו. ואי דלא שכיחי גמלים - אנוס הוא. (מסקנה) דאתו לפרקים.

להלן צדדי הספק:

- מי אמרינן כיון דאתיין לפרקים, פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה?
או דלמא, כיון דהשתא מיהת ליכא, אנוס הוא?
לגבי ספק זה ישנם שתי לישנות בגמרא, לאחד הגמרא לא פושטת ואיכא דאמרי, שספק זה פשוט מסברה שהוא פושע.

[עד כאן דף נב עמוד א]

לישנא קמא

- תי"ש במשנה (2) כסוה כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור. הגמרא מבררת באיזה מקרה דיברה המשנה כדי לפשוט את ספקן.

ה"ד?

- אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים - היכי נפול?
אלא לאו, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים.
וממשיכה לברר האם שכיח לגמלים או לאו:
ואי דשכיחי גמלים - אמאי פטור? פושע הוא!
ואי דלא שכיחי גמלים, פשיטא? אנוס הוא!
(מסקנה) דאתיין לפרקים, ואתו גמלים וארעוה, ואתו שוורים ונפלו ביה. וקתני פטור - אלמא כיון דהשתא ליכא, אנוס הוא.

גמרא

הגמרא מבארת את כל הדינים של המשנה מכאן עד דף נד ע"ב.

[משנה 1] כסוה הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסוה השני חייב

הגמרא שואלת עד מתי מוטל כל חיוב הנזיקין על השני והראשון נפטר, שלא יתכן לומר שלעולם יהא פטור. להלן יתבאר שלושה שיעורים.

וראשון עד אימת מיפטר?

- א. רב בכדיקפ"ד שידע היינו שיעבר על הבור ויראנו מגולה, ואז החיוב חל על שניהם.

קפ"ד כך ביארו האחרונים.

קפ"ד תוספות ד"ה בכדי שידע. כלומר שהקול יצא שהבור מגולה דמסתמא שמע ושמואל אמר בשמיעה בעלמא לא מחייב דאין סומך אשמיעיה עד שיודיעוהו ורבי יוחנן אמר עד שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים וה"ה השני שנתנין לו שיעור זה אלא דלא בעינן שיודיעוהו שכבר ידע ושמואל סבר דמיד יש לו להושיב שם שומרים שלא יפול שום דבר בבור [אכן אפשר שרב מודה לרבי יוחנן אלא שלא מצריך שהוא עצמו ידע].

קפ"ה תוספות ד"ה ואתו שוורים ונפלו ביה. פ"ה דאי נפלו בו גמלים לא מיבעיא לן דחייב דהא לגבי גמלים פושע הוא וכן משמע הלשון ויש ליתן טעם בדבר דאפילו לא שכיחי גמלים כלל יש לחוש שמא יבאו גמלים ויפלו אבל אין לחוש שירעו גמלים ויפלו אחרי כן שוורים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

ואי דלא שכיחי גמלים - אנוס הוא!

(מסקנה) דשכיחי גמלים והתליע מתוכו, וקתני חייב - אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה.

(דחיה) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, ושכיחי גמלים ואתו גמלים וארעוהו, ואתו שוורים ונפלו ביה.

ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא?

אידי דנסיב רישא כסוה כראוי, נסיב סיפא נמי לא כסוה.

קעת הגמרא מנסה להביא ראיה ברייתא אחרת:

ת"ש נפל לתוכו שור חרש, שוטה, וקטן, סומא, ומהלך בלילה, חייב.

פקח, ומהלך ביום, פטור שהיה לו לעיין.

ואמאי ? נימא מדהוי פושע לענין חרש, הוי נמי פושע לענין פקח -

(מסקנה) אלא לאו שמע מיניה, לא אמרינן מגו שמע מיניה:

דינים העולים מהסוגיא

להלן מספר דינים - כסוה בכיסוי:

שאינו יכול לעמוד לפני שוורים, ונפלו שוורים - חייב.

שיכול לעמוד לפני שוורים, ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ונפלו גמלים (אפילו שלא שכיחי) - חייב (רש"י ד"ה ואתו).

שיכול לעמוד בפני שוורים, ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושכיחי גמלים והתליע - פטור (לא אמרינן מגו).

שיכול לעמוד לפני שוורים, ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים ונעשה רעועה, ואתו שוורים ונפלי ביה - כדלהלן:

- אי דשכיחי גמלים - חייב.
 - דלא שכיחי גמלים - פטור (אנוס).
 - דאתו לפרקים - לל"ק ספק ולל"ב חייב (פושע).
- כראוי לשוורים וכראוי לגמלים שהתליע מתוכו - פטור.

[עד כאן דף נב עמוד ב]

(דחיה) לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים. ודקא קשיא לך, היכי נפול? א"ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו. כמו שהסברנו במשנה בהתחלה.

ת"ש משנה (3) **לא כסוה כראוי** ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב.

היכי דמי?

אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, פשיטא? צריכא למימר דחייב?!

(מסקנה) כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים.

היכי דמי?

אי דשכיחי גמלים - פושע הוא!

ואי דלא שכיחי גמלים - אנוס הוא!

(מסקנה) דאתיין לפרקים, ואתו גמלין[פ-90, וארעוהו, ואתו שוורים ונפלו ביה - וקתני חייב - אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא, דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה.

(דחיה) לעולם, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, ושכיחי גמלים. ודקא קשיא לך פושע הוא?

(מסקנה) לפי זה הגמרא נשאת בשאלה.

אידי דנסיב רישא כסוה כראוי נסיב סיפא נמי לא כסוה כראוי.

איכא דאמרי

איכא דאמרי-

הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא, דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה.

הכי הוא דאיבעיא לן: כסוה כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים, ואינו יכול לעמוד בפני גמלים אך הם לא קלקלו, ושכיחי גמלים והתליע מתוכו⁹⁷ מהו?

להלן צדדי הספק:

מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים, הוי פושע נמי לענין התלעה.

או דלמא, לא אמרינן מגו?

ת"ש במשנה (2) **כסוה כראוי** ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור.

ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו.

היכי דמי?

אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים, והתליע מתוכו, פשיטא דפטור! מאי הוה ליה למעבד?

אלא לאו, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, ושכיחי גמלים והתליע מתוכו. וקתני פטור - אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים, הוי פושע לענין התלעה.

(דחיה) לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים והתליע מתוכו.

ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד? מהו דתימא איבעי ליה למיזל תדיר ומנקש ברגליו עליה בכח לבדוק האם הוא עדיין חזק, קמ"ל.

ת"ש במשנה (3) **לא כסוה כראוי** ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב.

היכי דמי?

אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים - צריכא למימר דחייב?!

(מסקנה) אלא לאו, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים.

ואי דשכיחי גמלים - פושע הוא!

⁹⁷ תוספות ד"ה ושכיחי גמלים והתליע מתוכו מהו. כלומר אם מתחילה עברו גמלים ואח"כ באו שוורים ונפלו פשיטא דחייב דפושע הוא כיון דשכיחי גמלים או אפי' אתו לפרקים איבעי ליה לאסוקי אדעתיה וכי מיבעיא לן היכא דלא אתו גמלים אלא באו שוורים ונפלו מחמת שהתליע מתוכו מאי אמרינן מגו או לא ומסיק דלא אמרינן מגו וא"ת כי לא אמרינן מגו נמי מתחילתו בתליתו בפשיעה הוא לענין שוורים אם יעברו גמלים תחילה ואח"כ שוורים וסופו באונס שהתליע ותיירך ריב"א דלא אמרינן תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב אלא היכא שמחמת הפשיעה בא האונס אבל הכא לא בא האונס מחמת הפשיעה דאפי' היה מכוסה כראוי לשוורים ולגמלים היה מתליע וכן משמע בהמפקיד (ב"מ לו: ושם) גבי פשע בה ויצאה לאגם דאפילו לא מ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב התם פטור דמלאך המות קטלה מה לי הכא מה לי התם וא"ת בהכנסו (לקמן דף נו. ושם) גבי נפרצה בלילה קאמר בכותל רעוע כי חתרה אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא והתם לא בא אונס מתוך הפשיעה דאפי' כותל בריא יכול לחתור וי"ל דלקמן פרש"י שחתרה והפילה הכותל ע"י חתירה הרי דמחמת הפשיעה שהיתה רעועה בא האונס דאם היה בריא לא היה נופל בחתירה ובסוף הפועלים (ב"מ דף צג: ושם) גבי רועה שהניח עדרו ובא לעיר ובא ארי ודרס דפריך אבי' תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא דאי על בעידנא דלא עיילי אינשי אפילו לא היה יכול להציל אם היה שם חייב והתם לא בא האונס מחמת הפשיעה דמה לי הכא ומה לי התם כיון שאינו יכול להציל אומר ריב"ם [דפי' רב אלפס] דלאביי ודאי חייב אע"פ שלא בא האונס מחמת הפשיעה כדמשמע בהמפקיד (שם) דקאמר לא מעביד למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב כו' מכל דלמ"ד חייב ניחא ליה לאביי בלא טעמא דהבלא דאגמא קטלה ועוד דבלאו הכי מפרש שפיר התם ר"י דלא קשה כלום ואין להאריך כאן יותר אבל קשה לר"י דהיכי פשיט מנפל לתוכו שור חש"ו הא לא דמי

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עופדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] (4) נפל לפניו מקול הכרייה חייב / לאחריו מקול הכרייה פטור.

כעת הגמרא מבארת מדוע ישנו הבדל אם נפל לפניו או לאחריו. ויבאר בזה שני ביאורים: אחד לפי רב הסובר שהחייב של בור היינו דווקא מחמת ההבל אך לא מחמת החבטה, והשני לפי שמואל הסובר שגם על החבטה חייב.

א. רב- בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו.

בין לפניו ובין לאחריו נפל בבור, כדלהלן:

לפניו - לפניו ממש על פניו נפל ומת מחמת ההבל.

לאחריו - אחריו ממש ומת מחמת החבטה וסובר קרקע עולם הזיקתו.

ב. שמואל- שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכל שכן לחבטו.

לפי זה הוא מברר שלפניו היינו שנפל לתוך הבור, ולאחריו שנפל חוץ לבור – כדלהלן:

לפניו – בבור, בין מלפניו בין מלאחריו.

לאחריו - מקול הכרייה כגון דנתקל בבור ונפל לאחריו הבור חוץ לבור.

איתיביה בבור בין לפניו בין לאחריו חייב - תיובתא דרב?

להלן שלושה ביאורים כיצד לבאר זאת:

1. אמר רב חסדא-

מודה רב בבור ברשותו דחייב - משום דאמר ליה ממה נפשך: אי הבלא מית, הבלא דידך הוא, אי בחבטא מית, חבטא דידך הוא.

2. רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך והיינו דנפל אפיה וטרם שנפל לקרקעית הבור ואתהפין ונפל אגביה, דהבלא משעת הנפילה עד סמוך לקרקעית הבור דאהני ביה אהני ביה.

3. רב יוסף-

אמר הכא בנזקי בור בשור עסקינן – שור נכנס לחצר הניזק שלא ברשות, שלא הפקיר לא רשותו ולא את בורו ונפל לבור והבאיש את מימיו - דלא שנא לפניו, ולא שנא לאחריו, מיחייב.

נפל לפניו מקול הכרייה

תני רב חנינה לסייעי לרב-

ונפל עד שיפול דרך נפילה דהיינו שרוב הבהמות נופלים על פניהם, מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה, חייב. לאחריו מקול הכרייה, פטור. וזהו זה בבור.

הברייתא הזאת דיברה במקרה שהיה בור כרוי ועומד, ובעל הבור שכר שכיר (כורה) לתקנו, והשכיר אינו מתחייב בנזקים מכיוון שרק גרם לשור ליפול, והיינו גרמא בעלמא שפטור. הגמרא מנסה להבין איך יתכן לחייב את בעל הבור אם הוא לא גרם את הנזק, ומסיקה שישנה מחלוקת תנאים, ובאמת לפי רבנן פטור והברייתא הזאת כשיטת רבי נתן.

אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה, חייב.

(קושיה) ואמאי נימא כורה גרם ליה?

(תירוץ) הא מני רבי נתן היא, דאמר בעל הבור הזיקא קא עביד והיינו שנמצאת בתוך שלו, וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי מכורה, משתלם מהאי בעל הבור.

דתניא שור שדחף את חברו לבור.

א. [ת"ק] בעל השור חייב, בתם חצי נזק ובמועד נזק שלם, בעל הבור, פטור

– הם סוברים דאזלינן בתר מעיקרא ובעל השור חייב בכלו. ה"ה במתניתין סוברים

שבעל הבור פטור.

ב. רבי נתן - אומר בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה.

הגמרא מקשה שישנה ברייתא נוספת בדעת רבי נתן שסותרת את זאת.

(קושיה) והתניא רבי נתן אומר בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביע.

(תירוץ) הא בתם הא במועד, ממה נפשך: אם נחשב ששניהם עשו את כל הנזק, מכיוון שעשו ביחד אזי כל אחד משלם חצי, ואם נחשב שכל אחד עשה חצי נזק, לכן כל אחד משלם

מה שהזיק.

ובתם מאי קסבר?

להלן הגמרא מחשבת את הברייתא בשתי בחינות והיינו א. להחשיב את בעל השור ובעל הבור שכל אחד עשה את כל הנזק, מכיוון שלכל אחד בנפרד יש כוח להזיק בכלו, או להחשיב שהם עשו כל הנזק בשותפות ולכן כל אחד עשה חצי נזק.

אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד - האי משלם פלגא והאי משלם פלגא?

ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד- בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד הניזק.

1. לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד-

ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא?

משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור 'שותפותאי מאי אהניא לי' הרי בלי

השתתפותך היית חייב חצי, ועכשיו שהזקנו ביחד אז אני אשלם חצי!

2. איבעית אימא - לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד-

ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד?

משום דאמר ליה בעל השור הניזק לבעל הבור 'אנא תוראי בבירך אשכחיתיה, את קטליתיה בתוך שלך מצאתי, מאי דאית לי לאשתלומי מהיך בעל השור

משתלמנא, מאי דלית לי לאשתלומי מהיך, משתלמנא ממך [מכיוון שגמר ההזק

היה בבור דומה כאילו עשאו כולו – תוס'].

אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור

אמר רבא הניח אבן ע"פ הבור כרויה ובא שור ונתקל בה ונפל בבור - באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן דהיינו רבנן מחייבים את בעל האבן בלבד משום בור ולרבי נתן

חולקים – והחידוש הוא מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור 'אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה' אבל הכא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור

'אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא? אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי

'קמ"ל: דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא.

[עד כאן דף נג עמוד א]

איתמר שור הדיוט ושור פסולי המוקדשין שנגחו ביחד שור אחר.

להלן שתי לישנות בדעת אבוי ורבינא כמה הם מחייבים לבעל השור לשלם, וכיצד הגמרא מחלקת את דבריהם. הכלל הוא: אם שור ההדיוט הוא תם: לרבנן משלם רביע נזק ושאר מפסיד, לפי רבי נתן משלם חצי נזק. ובמועד, לרבנן משלם חצי נזק ולרבי נתן נזק שלם.

לישנא קמא

א. אבוי משלם ח"נ.

ב. רבינא אמר משלם רביע נזק.

1. הא והא בתם - הא כרבנן שיש לו שותף בו, אז משלם את חלקו והשאר הניזק מפסיד והא כרבי נתן שסובר דבליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, וכיוון

ששור המוקדשים פטור אזי בעל השור משלם.

2. איבעית אימא הא והא כרבנן -

הא בתם הא במועד,

איכא דאמרי- להלן לישנא בתרא:

א. אבוי אמר ח"נ.

ב. רבינא אמר כוליה נזק.

1. הא והא במועד - הא כרבנן והא כר' נתן.

2. איבעית אימא - הא והא כרבי נתן.

הא במועד והא בתם.

בשור שדחף חברו לבור הבור כוליה הזיקא עבד כדאמר את קטליתיה דבבירך אשכחית' ולכך מאי דלית לי לאשתלומי מיניה משתלמנא מינך וזחר בו ר"י מפירוש זה דא"כ מועד לר' נתן אמאי משלם מחצה כי היכי דמהני שותפות לבור שאין הבור משלם אלא חצי ממה שהזיק כמו כן יועיל שותפות הבור לשור ולא ישלם השור מחצה ובתם נמי איכא להקשות אמאי משלם רביע ע"כ נראה דבור נמי פלגא נזק עבד ומשום שגמר ההיזק ודומה כמי שעשאו כולו אמרינן כי ליכא לאשתלומי מבעל השור משתלם מבעל הבור:

ק"ט תוספות ד"ה שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכו"ש לחבטו. וא"ת דלמא כי מחייב בחבטו היינו כשנתקל בבור אבל הכא הכרייה גרם לו ליפול וגם נחבט בקרקע עולם בהא הוה פטור וי"ל דשפיר הוי לטעמיה דאשכחן דמחייב בחבטה כשנחבט על ידי מעשיו:

ק"פ תוספות ד"ה לעולם קסבר האי פלגא נזקא כו' אנא תוראי בבירך אשכחיתיה. וא"ת כוון דפלגא נזקא עבד מה סברא היא זו דמשום דאשכחיה בבור משלם יותר ממה שהזיק והיה חצה ר"י לפרש דה"ק האי פלגא הזיקא עביד בעלמא כגון בשני שוורים שהזיקו אבל הכא

סיכום הדרה היומית

שקלא וטריא

בבא קמא נג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

שור ואדם שדחפו לבור

אמר רבא שור ואדם שדחפו קפט דבר אחד לבור – ונמצאו שלושתם שותפים בנזק. להלן הגמרא תחשב זאת על מספר עניינים על מי מוטל לשלם לפי שיטת רבי נתן שלא הולך אחר הדחיפה בלבד.

לענין נזקין כולן חייבין – כגון אם נפל שם אדם והופחת דמיו. אפילו בעל הבור חייב, שהפטור של 'שור' ולא אדם, פוטר כשמת בלבד.

לענין ארבעה דברים ודמי ולדות- אדם חייב,

ושור ובור פטור – שכתוב 'איש בעמיתו' ולא שור (בור) בעמיתו. ולגבי וולדות כתוב 'אנשים' ולא שוורים (ובור).

לענין כופר ושלישים של עבד אם מת-

שור חייב -היינו במועד.

אדם ובור פטורים.

לענין כלים, ושור פסולי המוקדשין שדחפו אותו לתוך הבור -

אדם ושור חייבין.

ובור פטור - אמר קרא לגבי בור והמת יהיה לו במי שהמת שלו, יצא זה שאין המת

שלו שאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים.

הגמרא מקשה לרבא איך הוא פוטר את בעל הבור הרי הוא עצמו מסתפק איך לדרוש

את 'והמת יהיה לו'.

למימרא דפשיטא ליה לרבא? והא מיבעיא בעי ליה לרבא -

דבעי רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור מהו?

להלן צדדי הספק:

האי והמת יהיה לו במי שהמת שלו, יצא זה שאין המת שלו?

או דילמא, והמת יהיה לו לבעלים מטפלין בנבילה, דהיינו ששייכים לניזק, הוא דאתא?

(תירוץ) בתר דבעיא, הדר פשטה.

אלא בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה?

נפקא ליה מן והמת יהיה לו דשור – ובור נלמד ממנו.

מאי חזית דוהמת יהיה לו דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה, ושור שנגח

שור פסולי המוקדשים חייב, והמת יהיה לו **דבור** מפקת ליה למי שהמת שלו?

איפוך אנא ויהא בור חייב בפסולי המוקדשים?

(תירוץ) מסתברא פטור גבי בור, הואיל ופטר בו את הכלים.

(קושיה) אדרבה, פטור גבי שור שכן פטר בו חצי נזק?

(תירוץ) כוליה נזק מיהת לא אשכחן.

[עד כאן דף נג עמוד ב]

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] (5) נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו

מתניתין דלא כר' יהודה דתניא-
ר"י מחייב על נזקי כלים בבור.

הלן הפסוקים שהגמרא תדרוש אותם, לפי רבנן ורבי יהודה:

וכי יפלת איש בור או כיי יכרה איש בר ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור:
בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו:

א. דרבנן-

ונפל שמה שור (ולא כתוב ונפל הנופל), ולא אדם. חמור, ולא כלים.

או - לחלק שלא תאמר שאינו חייב עד שיפול שם שור וחמור ביחד.

ונפל - טובא משמע כמו שמצינו 'בא האות והמופת' ולא כתוב 'באו'.

[לקמן דורשים כסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים.]

ב. ורבי יהודה-

או לרבות את הכלים.

ונפל לשון יחיד - לחלק.

מדוע רבנן לא דורשים כלל ופרט

כעת הגמרא שואלת מדוע רבנן לא דורשים שדווקא שור וחמור משלמים נזקי בור מדין כלל ופרט. ובהמשך הגמרא תבאר שיש ריבוי של 'המת יהיה לו' ודוחה את זאת, ומסיקה שישנו ריבוי אחר של 'כסף ישיב לבעליו'. אמנם לדין כלל ופרט אין שאלה לרבי יהודה, שהרי הוא מרבה שאר כלים מ'או'.

(קושיה) אימא-

ונפל, כלל. שור וחמור, פרט - כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט: שור וחמור אין, מידי אחרינא לא.

(תירוץ) אמרי בעל הבור ישלם, חזר וכלל. לכן ישנו כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש בעלי חיים, אף כל בעלי חיים.

העופות אינם מטמאים אלא בבית הבליעה, ושונה מבהמה שנבילתה שטמא במגע ומשא. ועל פי זה הגמרא מקשה:

(קושיה) אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא, אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא, אבל עופות לא?

(תירוץ) א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא או שור או חמור, והיינו ממעטים עופות שאין נבלתם מטמאה, ועתה שהתורה כתבה את שניהם, אם אינו לענין לדבר שנבלתו מטמאה הרי הוא בא לרבות עופות, שדומה לפרט מצד אחד שהם בעלי חיים.

[אך עדיין היה אפשר להקשות מהיכן ממעטים אדם שמת בבור, שהרי אין לנו פרט למעטו, אמנם הגמרא מפריכה מעוף עצמו.]

(קושיה) הי נכתוב?

אי כתב שור, הוה אמינא קרב לגבי מזבח^צ, אין, שאינו קרב לגבי מזבח, לא.

ואי כתב רחמנא חמור, ה"א קדוש בבכורה, אין, שאין קדוש בבכורה כגון סוסים וגמלים, לא. - למרות ששור קדוש בבכורה, התורה כתבה שור שנלמד את כל הדברים שדומים לפרט משני הצדדים והיינו בעלי חיים שנבלתם טמאה אך עופות לא.

הגמרא חוזרת מלדרוש כלל ופרט ודורשת מריבו:

אלא אמר קרא והמת יהיה לו כל דבר מיתה.

בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים, ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים, כלים בני מיתה נינהו?!

(תירוץ) אמרי שבירתן זו היא מיתתן - ולכן כך דורשים: לרבנן חמור ממעט כלים שהינם לא בני מיתה ממש, ושור למעט אדם שאינו מין בהמה. ואם היה כתוב מיעוט אחד בלבד, היינו ממעטים אדם הדומה לבהמה (כוותיה קא ממעט), אך על כלים חייבים. לרבי יהודה, ו'או' מרבה כלים למרות ששבירתם לאו ממש מיתתן נינהו, ושור ממעט אדם. ולגבי חמור הגמרא מקשה איך הוא ידרוש, ונשאר בספק.

(קושיה) ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו, בין לרבנן בין לרבי יהודה כלים בני הבלא נינהו?
(תירוץ) אמרי בחדתי, דמיפקעי מהבלא.
(קושיה) האי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא-
דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו, יצא זה שאין המת שלו.
(מסקנה) אלא אמר קרא כסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים, והיינו מרבים את הכל, ולכן התורה כתבה: שור, ולא אדם חמור, ולא כלים.

(קושיה) ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים-

בשלמא שור ממעט ביה אדם, אלא חמור מאי ממעט ביה?

(מסקנה) אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה, ושה דאבידה לדברי הכל, כתוב בפסוק 'שור וחמור שה ושמלה', והגמרא דורשת את כולם חוץ משה, קשיא.

[משנה] (6) נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב

מאי שור חרש שוטה וקטן?

אילימא:

שור של חרש, שור של שוטה, שור של קטן - הא שור של פקח פטור?! מהיכן פטרה הכתוב.

[עד כאן דף נד עמוד א]

א. רבי יוחנן שור שהוא חרש, שור שהוא שוטה, שור שהוא קטן - הא שור שהוא פקח פטור?!

אמר ר' ירמיה - לא מבעיא שור שהוא פקח דחייב, אבל שור חרש שוטה וקטן אימא חרשותו גרמה לו, קטנותו גרמה לו, וליפטור, קמ"ל.

(קושיה) א"ל רב אחא לרבינא והתניא נפל לתוכו בר דעת פטור-

מאי לאו שור בר דעת?

(תירוץ) א"ל לא, אדם.

(קושיה) אלא מעתה, אדם בן דעת הוא דפטור, הא לאו בן דעת הוא, דחייב - שור ולא אדם כתיב?

(תירוץ) אלא מאי בן דעת? מין בן דעת היינו אדם אפילו שהוא שוטה.

(קושיה) א"ל והתניא נפל לתוכו שור בן דעת פטור - אלמא שא"א להסביר כמו רבי ירמיה [ולא מבעיא קאמר].

להלן ישובו של רבא לדרבי יוחנן, ומה שהגמרא הקשתה מקודם מדוע שור פיקח פטור, עתה רבא מבאר שאכן הוא בפטור.

(מסקנה) אמר רבא שור והוא חרש, שור והוא שוטה, שור והוא קטן דוקא, אבל שור והוא פקח, פטור - דבעי ליה עיוני ומיזל.

תניא נמי הכי -

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה, חייב. פקח ומהלך ביום פטור.

משבת דעדיין לא נאמרו עשרת הדברות וי"ל דבמקום ששייך לדרוש בכלל ופרט לא ילפינן שור שור משבת [למרות שלפי המסקנה לא דורשים כלל ופרט, וחוזרת השאלה, אך כיוון שישנם שתי מיעוטים לא מסתבר שנלמד משבת שא"כ מדוע כתבם - פנ"י] וכן כל הני דהוה דרשינן בכלל ופרט דתשלומי כפל דרשינן ליה בהדיא במרובה (לקמן דף סג). אי לאו רבויא דכל וכן יש לפרש בהשבת אבידה אבל בכל אחריני י"ל דלא מדריש בכלל ופרט וכלל:

^צ תוספות ד"ה הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין. תימה למה לא ילפינן הכא שור שור משבת ובמסקנא נמי דמרבין עופות מדכתיב ישיב לבעליו כל דאית ליה בעלים ל"ל נילף משור שור או חמור חמור משבת כמו חסימה ופריקה לקמן וממילא אמעית אדם דליכא למילף משבת כדאמרין לקמן (ע"ב) גבי כלאים להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר וכן גבי תשלומי כפל והשבת אבידה מה צריך ריבוי לקמן נילף משבת ומיהו להפרשה דהר סיני ניחא דלא שייך למילף

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אי כתב רחמנא שור, ה"א קרב לגבי מזבח, אין, שאינו קרב לגבי מזבח, לא - כתב רחמנא חמור.

ואי כתב רחמנא חמור, ה"א קדוש בבכורה, אין, שאין קדוש בבכורה, לא - כתב רחמנא שור שלא הוצרך לכתבו שהרי גם הוא קדוש בבכורה. ובה אנו מרבים סוסים וגמלים שדומים לפרט משני צדדים והיינו במה שנבלתו טמא והם בעלי חיים, אך יצאו עופות שאין מטמאים, וחוזרת הקושיה.

(תירוץ) אלא וכל בהמתך ריבויא הוא. ולא תדרוש כלל ופרט, ואזי מרבים את הכל אפילו עופות.

האם 'כל' או 'בכל' מוציאים מכלל ופרט

כעת הגמרא מקשה שאפילו שכתוב את המילה 'כל' זה לא סיבה לשלול לימוד של כלל ופרט, כמו שמוכיחה ממעשר, ועל זה הגמרא מתרצת שני תירוצים:

וכל היכא דכתב רחמנא 'כל' ריבויא הוא?

(קושיה) והא גבי מעשר דכתיב כל - וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתניא-

ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך כלל, בבקר ובצאן וביין ובשכר, פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש פרי מפרי, ולד מולד כגון יין מעבבים, שכר מתמרים, להוציא כמהין ופטריות ומים ומלח, וגידולי קרקע, למעט דגים, אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע.

להלן שני תירוצים על זאת:

1. אמרי בכלל כללא, 'כל' ריבויא.

2. איבעית אימא 'כל' נמי כללא הוא, מיהו האי כל דהכא ריבויא הוא:

מדהוה ליה למכתב בדברות אחרונות ובהמתך כדכתיב בדברות הראשונות, וכתב וכל בהמתך ש"מ ריבויא.

עכשיו הגמרא מגיעה למסקנה כיצד נלמד משבת שעופות הם כלולים בשאר בהמות.

השתא דאמרת כל ריבויא הוא, (1) בהמתך דדברות הראשונות,

(2) ושור (3) וחמור דדברות האחרונות קייב ל"ל?

שור - לאגמורי שור שור לחסימה.

חמור - לאגמורי חמור חמור לפריקה.

בהמתך - לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים.

דיני כלאים - אדם ובהמה

למדנו שכלאים נלמד משבת שבעופות יש איסור כלאים, ועתה הגמרא שואלת שנלמד כלאים משבת, שאסור למשוך קרון שאדם ובהמה קשורים בו, שהרי לגבי שבת יש אזהרה שעבדו ושפחתו של אדם ינחו ('עבדך ואמתך').

(קושיה) אי הכי אפילו אדם ליתסר?

אלמה תנן אדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך?

(תירוץ) אמר רב פפא תושבי פפונאי ידעי טעמא דהא מילתא, ומנו רב אחא בר יעקב:

אמר קרא למען ינוח עבדך ואמתך כמורך להנחה הקשתיו עבד ואמה לבהמה, ולא לדבר אחר:

[עד כאן דף נד עמוד ב]

מתניתין

אחד שור ואחד כל בהמה - להלן מספר מקומות שלמרות שהתורה כתבה בעלי חיים מסוימים כגון שור, חמור או בהמה, כוונתה לכלול שאר בהמות וחיות ועופות, אלא שדיברה בהווה.

1) לנפילת הבור.

2) ולהפרשת הר סיני - כתוב 'אם בהמה אם איש'.

3) לתשלומי כפל - 'כתיב משור עד חמור'.

4) ולהשבת אבידה.

5) לפריקה 'עזוב תעזוב עמו'.

6) לחסימה.

7) לכלאים - לגבי רביעה כתוב 'בהמתך', ולגבי חרישה כתוב 'לא תחרוש בשור וחמור'.

8) ולשבת - 'שורך וחמורך וכל בהמתך'.

וכן בכל הנ"ל חיה ועוף כיוצא בהן. א"כ למה נאמר שור או חמור? אלא שדבר הכתוב בהווה בדבר הרגיל להיות.

גמרא

הגמרא מפרטת את שמונת המקרים המובאים במשנה:

1) לנפילת הבור- כסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כדאמרן [לעיל נד].

2) להפרשת הר סיני- אם בהמה אם איש לא יחיה - וניה בכלל בהמה הויא 'זאת הבהמה אשר תאכלו וכתוב אחריו 'איל צבי', אם לרבות את העופות.

3) לתשלומי כפל - כדאמרין על כל דבר פשע כלל כל דבר פשיעה אפילו בדבר שאין בו רוח חיים.

4) להשבת אבידה - לכל אבדת אחיך.

5) לפריקה - יליף חמור - חמור משבת 'שורך וחמורך וכל בהמתך'.

6) לחסימה - יליף שור - שור משבת.

7) לכלאים-

כלאים דחרישה - יליף שור - שור משבת.

כלאים דהרבעה - יליף בהמתך - בהמתך משבת מה להלן חיה ועוף ה"ה כאן.

(8) שבת

עד עתה סיכמנו שפריקה, חסימה, וכלאים נלמדים משבת, ועכשיו הגמרא מבארת כיצד לומדים משבת.

לגבי שבת יש שינוי לשון בין דיברות הראשונות שכתוב בהם 'בהמתך' בלבד, לבין האחרונות שכתוב בהם 'שורך וחמורך וכל בהמתך', הגמרא מבארת את חילוק זה.

מנלן?

דתניא ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל-

בדברות הראשונות נאמר עבדך ואמתך ובהמתך.

ובדברות האחרונות נאמר ושורך וחמורך וכל בהמתך - והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו, ולמה יצאו? לומר לך מה שור וחמור האמור כאן חיה ועוף כיוצא בהן, כמו שיתבאר למטה, אף כל כגון פריקה, חסימה וכו' חיה ועוף כיוצא בהן.

(קושיה) אימא בהמה דדברות הראשונות כלל, שורך וחמורך דדברות האחרונות פרט - כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט: שור וחמור, אין, מידי אחרינא לא? (תירוץ) אמרי וכל בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל, כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט: מה הפרט מפורש בעלי חיים, אף כל בעלי חיים.

(קושיה) ואימא מה הפרט מפורש^{קצ} דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא, אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא, אבל עופות לא?

(תירוץ) אמרי א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא!

(דחיה) הי נכתוב רחמנא?

^{קצ} תוספות ד"ה ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא. תימה [א"כ] פרט ל"ל דבכלל בהמתך נמי כתיב ועוד כשאומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ועופות בכלל היכי ס"ד דאתרבו עופות לימא דכללא גופיה ממעט להו:

^{קצ} תוספות ד"ה ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא. תימה [א"כ] פרט ל"ל דבכלל בהמתך נמי כתיב ועוד כשאומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ועופות בכלל היכי ס"ד דאתרבו עופות לימא דכללא גופיה ממעט להו:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

הבדל בין דברות הראשונות לשניות במצוות כיבוד אב ואם

למהבנת מאמר זה נקדים הקדמה: בדברות האחרונות השכר של מצות כיבוד אב ואם הוא 'למען יאריכון ימך' על שכר בעוה"ז, שאוכל פירותיהם בעולם הזה, 'ולמען ייטב לך' בעוה"ב שכולו טוב. אמנם בדברות הראשונות כתוב רק 'למען יאריכון ימך' ומשעב שאין שכר בעוה"ז, ועוד לא מופיע בכלל האות ט', ועל זאת שאל רבי חנינא את פשר הדבר.

שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב לגבי מצוות כיבוד אב ואם, ובדברות האחרונות נאמר בהם טוב? אמר לו עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב, שאלני אם נאמר בהן טוב אם לאו, שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו אינו ר"ל שלא יודע את הפסוק, אלא אינו יודע האם בכלל ישנו שכר בעוה"ז, שאכן כך סובר רבי יעקב בקידושין (לט): שהטוב והאריכות ימים מתייחסים על העולם הבא.

כלך אצל ר' תנחום בר חנילאי שהיה רגיל אצל ר' יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה. **אזל לגביה.** א"ל ממנו לא שמעתי, אלא כך אמר לי שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא, ואמרי לה אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא, הואיל וסופן להשתבר. וכי סופן להשתבר מאי הוי?

אמר רב אשי חס ושלום פסקה טובה מישראל ר"ל שוודאי יש שכר בעוה"ז אלא שאם היה כתוב 'טוב' היינו חושבים שכשנשתברו הלוחות ופרחו האותיות, גם השכר בעוה"ז הופסק ולכן התורה לא כתבה זאת. למרות זאת, לגבי שכר העוה"ב שכן מופיע בפסוק אין חשש זו, שהם נשארו למעלה במקומם.

הרואה טי"ת בחלומו

א"ר יהושע הרואה טי"ת בחלומו סימן יפה לו.
מ"ט אילימא משום דכתיב טוב?
(קושיה) אימא וטאטאתיה במטאטי השמד?
חד טי"ת קאמרינן.
(קושיה) אימא טומאתה בשוליה?
טי"ת בי"ת קאמרינן.
(קושיה) אימא טבעו בארץ שעריה?
אלא הואיל ופתח בו הכתוב לטובה תחילה שמבראשית עד וירא אלהים את האור לא כתיב טי"ת.

הרואה הספד בחלומו

וא"ר יהושע בן לוי הרואה הספד בחלומו חסו עליו מן השמים ופדאוהו הני מילי בכתבא – ר"ל שאין חלום בלי דברים בטלים ובמקום האות ה' היה אמור להיות האות ח' שקורין 'ח' פד' קצד.

דיני כלאים

ממה שנתבאר במשנה שיש איסור כלאים בעופות, לומד ר"ל חידוש דין – כדלהלן:
אמר ר"ל כן שנה רבי תרנגול טווס פואן ופסינו שלי' **כלאים זה בזה** – החידוש משום דרבו בהדי הדדי, מהו דתימא מין חד הוא, קמ"ל.

אמר שמואל אווז ואווז הבר כלאים זה בזה.
(קושיה) מאי טעמא?

אילימא משום דהאי אריך קועיה חרטומו **והאי זוטר קועיה** - **אלא מעתה גמלא פרסא וגמלא טיעא** ערבי דהאי אלים קועיה צווארו עב **והאי קטין קועיה** צווארו דק, **הכי נמי דהוו כלאים זה בזה?**

א. **אביי** - זה אווז הבר **ביציו הזכרות מבחוץ וזה ביציו מבפנים.**

ב. **רב פפא אמר הא** אווז הבר **טעונה חדא ביעתא בשיחלא,** ר"ל שאינו טוען ביצה אחרת עד שתלד הראשונה, והא טעונה כמה ביעתא בשיחלא.

א"ר ירמיה אמר ריש לקיש המרביע שני מינים שבים, לוקה. - **אתיא למינהו** - למינהו מיבשה.

בעי רחבה המנהיג בעיזא ושיבוטא, והיינו קשר קרן לעז ביבשה ולדג בים, מהו? להלן צדי הספק:

מי אמרינן כיון דעיזא לא נחית בים, ושיבוטא לא סליק ליבשה, לא כלום עביד. או דלמא, השתא מיהת קא מנהיג.

(קושיה) אלא מעתה חיבר חטה ושעורה בידו וזרע חטה בארץ, ושעורה בחוצה לארץ, הכי נמי דמחייב!?

(דחיה) אמרי הכי השתא! התם ארץ מקום חיובא, חוצה לארץ לא מקום חיובא,

שכלאים היא מצוה התלויה בארץ ואינה נוהג בחו"ל, **הכא אידי ואידי חיובא הוא:**

הדרן עלך שור שנגח את הפרה

[עד כאן דף נה עמוד א]

פרק זה מדבר על עניני שור, והיה ראוי לשנותו לפני דיני בור יחד עם שאר דיני שור, אלא משום שהמשנה בפרק הקודם (מז:): כתבה הקדר שהכניס קדרותיו ובסיפא כתוב נפל לבור והבאיש את מימיו כתב אחריו כל דיני בור.

מתניתין

1) **הכונס קציה צאן לדיר ונעל בפניה כראוי,** דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה, **ויצאה והזיקה, פטור** שהרי שמר, ומה היה לו לעשות.

2) **לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה, חייב.** [יתבאר דשן ורגל התורה מיעטה בשמירתן שסגי בשמירה פחותה.]

3) **נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצאה והזיקה, פטור.** [יתבאר בגמרא שהכותל היה בריא ואפילו שהבהמה לא חתרה פטור. ולפי המ"ד שתחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור, אפשר לבאר אפילו בכותל רעוע והבהמה חתרה ויצאה שפטור.]

4) **הוציאהו לסטים, לסטים חייבין.** [הגמרא מסבירה שהחידוש הוא שהם לא משכוה אלא עמדו בפניה לכל צד שלא תלך אנה ואנה, ופירוש שני שהכישה במקל ונחשב למשיכה.]

5) **הניחה בחמה, שמצטערת ולא מועילה שמירה פחותה, או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה, חייב.** [יתבאר בגמרא שאפילו שהבהמה חתרה תחת הכותל, ואפילו למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו פטור כאן מודה שחייב, שנחשב כולו בפשיעה.]

6) **מסרה לרועה, נכנס הרועה תחתיו להתחייב בבזקין.** [נחלקו בגמרא אם הבהמה הייתה ביד שומר והוא מסר לרועה ונפטר. או דווקא ברועה שקיבל מהבעלים ומסר לתלמידו (לברזיליה) שכך דרכם.]

7) **נפלה באונס** מגג בעלה או מרשות הרבים שגבוהה מן הגינה **לגינה** של חברו **ונהנית, משלמת מה שנהנית** ולא מה שהזיקה. [יתבאר לקמן (דז): שנחלקו האם נפלה מחמת שהוחלקה במימי רגליה או אפילו כשחברתה דחפתה לשם. ועוד נחלקו האם דווקא על הערוגה שנפלה אך שאר ערוגות משלמת מה שהזיקה, או אפילו על שאר הערוגות נמי לא, עד שידעו לבעלים.]

8) **יורה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה.**
כיצד משלמת מה שהזיקה? שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ולא שמין כמה שווה ערוגה זו לבדה שבזה מפסיד את המזיק. [לקמן יתבאר שנחלקו אם מחשבים בסאה בששים סאין, או סאה בשלושים סאין או מה הזיק בששים פעמים.]

ר' שמעון אומר אכלה פירות גמורים נגבשלו כל צרכם, **משלמת פירות גמורים, אם סאה, סאה אם סאתים, סאתים.** אכן בפירות טרם שנגמרו מודה לת"ק ששמין אגב שדה. [יבואר לקמן (נט): שרב פסק הלכה לדורות כמותו.]

מילי דבור ראוי לשנות תחילה קודם שישינה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות תחילה אלא אגב דתנן כסוה כראוי בבור דהוצרך להזכיר דין פותח וכורה שבו דבר הכתוב תנא נמי הך דנעל בפניה כראוי:

קצ"ג ביארתי ע"פ פירוש ענף יוסף על עין יעקב, שמביא בשם הגר"א, ובנוסף ע"פ דברי המהרש"א כאן.

קצ"ד כך ביאר המהרש"א.

קצ"ה תוספות ד"ה מתני' הכונס צאן לדיר. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דשור דלא היה לו להפסיק במילי דבור אלא אגב דתנא נפל לבור והבאיש מימיו תנא בתריה מילי דבור א"נ

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

גמרא

ת"ר איזהו כראוי? ואיזהו שלא כראוי?

דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה, זהו כראוי.

שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, זהו שלא כראוי.

לגבי נזקי שן ורגל הבהמה מועדת מתחילתה. כעת הגמרא שואלת מי הוא התנא שסובר שבמועד מספיק שמירה פחותה.

(א) א"ר מני בר פטיש מאן תנא^{קצ"א} מועד דסגי ליה בשמירה פחותה?

ר"י היא דתנן קשרו בעליו לשור^ל במוסירה ונעל לפניו כראוי ויצא והזיק:

א. ר"מ - אחד תם ואחד מועד חייב.

ב. ר' יהודה אומר תם חייב מועד פטור שנאמר ולא ישמרנו בעליו, ושומר הוא זה.

ג. ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין, מחמיר יותר מ"מ שאפילו שמירה מעולה לא מועיל.

(ב) אפילו תימא ר"מ-

שאני שן ורגל דהתורה מיעטה בשמירתן. דאמר ר' אלעזר ואמרי לה במתניתא תנא-

ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתן:

(1) בור - דכתיב כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו, הא כסהו

פטור^{קצ"א}, אינו זקוק לסתום הבור.

(2) אש - דכתיב שלם ישלם המבעיר את הבערה, עד דעביד כעין מבעיר

בפשיעה.

(3) שן - דכתיב ובער בשדה אחר, עד דעביד כעין ובער דהיינו שיאכילנה לבהמתו

בידיים והיינו פשיעה. - ובער זה השן וכן הוא אומר כאשר יבער הגלל עד תומו.

(4) רגל - דכתיב ושלח עד דעביד כעין ושלח - ותניא ושלח זה הרגל וכן הוא

אומר משלחי רגל השור והחמור.

הגמרא מדייקת מזה ומוכיחה ששן ורגל הם שונים:

טעמא דעביד כעין ושלח ובער, הא לא עביד, לא.

להלן דיוקו של רבה ששן ורגל שונים שמספיק בהם שמירה פחותה לכ"ע, אמנם לגבי

קרן מודה התנא שטעון שמירה מעולה כרבי יהודה.

אמר רבה מתניתין נמי דיקא דקתני צאן - מכדי בשור קא עסקינן ואתי בכל הפרקים

הקודמים, ניתני שור!

מאי שנא דקתני צאן, לאו משום דהתורה מיעטה בשמירתן!

לאו משום דכאן קרן לא כתיבא בה, שן ורגל הוא דכתיב ביה!

וקמ"ל דשן ורגל דמועדין הוא ש"מ.

ארבעה דברים שפטור בהם מדיני אדם וחייב בדיני שמים

תניא אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני

שמים ואלו הן: הפורץ גדר בפני בהמת חברו, והכופף קמתו של חברו בפני

הדליקה, והשוכר עדי שקר להעיד, והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו.

[עד כאן דף נה עמוד ב]

^{קצ"א} תוספות ד"ה הא כסהו פטור. וא"ת ודלמא בכסוי מעולה הרבה קאמר וכ"ת למה לי קרא דסד"א עד דטאים ליה כדאמר לעיל (דף נ). וי"ל דפשיטא ליה דכסוי מעולה כטאים ליה חשיב אי נמי השוה הכתוב הכורה לפותח ופותח שמצאו מכוסה בכיסוי כעין שמירה פחותה מסתמא לא החמירה עליו לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו אלא בכסוי הראשון ואפותח ואכורה קאי בשוה ובקונטרס משמע דכל כיסוי עד דטאים ליה חשיב כשמירה פחותה:

^{קצ"א} תוספות ד"ה מאן תנא מועד בשמירה פחותה סגי ליה. לא בעי למימר דמתני' בין בתם בין במועד וכדל"א בן יעקב בפרק ד' וה' (לעיל דף מה): דמשמע ליה דמתני' במועד לחודיה איירי מדנקט צאן דאין רגילות להיות בהן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות שיתכונו להזיק דהכי דייק בסמוך וס"ל לגמרא השתא דמועד דשן ורגל כמועד דקרן ולהכי קאמר ר"י היא דלר"מ כי היכי דבעי שמירה מעולה במועד דקרן ה"ג בעי בשן ורגל אע"ג דבקרן קראי כתיב נלמוד סתום מן המפורש ועוד דכולהו נזקין כתיב בתר קרן וקיימא אהווא דין שמירה המפורש בה:

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא נו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

- הנותן סם המות בפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.
- השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.
- המבעית את חברו, שתקע לו באוזנו פתאום והבעיתו, שלא עשה מעשה בגופו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.
- נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה, נפלה גמלו, ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן ונח"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

[משנה (3) נפרצה בליה - פטור]

מבאר בבבא מציא (מב): שתי לישנות בדעת רב יוסף האם תחילתו בפשיעה וסופו באונס שחייב או פטור. עתה הגמרא מחשבת זאת כדי לבאר כוונת דברי רבה.

אמר רבה והוא שחתרה הבהמה והפילה את הכותל, שאונס הוא.

אבל לא חתרה אלא מעצמה נפלה מאי? חייב.

היכי דמי?

אילימא בכותל בריא - כי לא חתרה אמאי חייב? מאי ה"ל למעבד? אלא בכותל רעוע - כי חתרה אמאי פטור? תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא!

הניחא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור שהרי חתרה,

(קושיה) אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס, חייב מאי איכא למימר?

(מסקנה) אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה.

וכי איתמר דרבה אסיפא על המקרה (5) איתמר -

הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה, חייב.

אמר רבה ואפי' חתרה - לא מבעיא היכא דלא חתרה, דכולה בפשיעה הוא, אלא

אפי' חתרה נמי, מהו דתימא הואי לה תחילתו בפשיעה שהניחה בחמה וסופו

באונס שחתרה - קמ"ל דכולה פשיעה היא-

דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל טצדקא תחבולות דאית לה

למעבד עבדא, ונפקא.

[עד כאן דף נו עמוד א']

[משנה (4) הוציאו לסטים לסטים חייבין:]

(קושיה) פשיטא? כיון דאפקוה, שיש משיכה ושינוי רשות, קיימא לה ברשותיהו לכל מילי.

להלן שני תירוצים על זאת:

א. לא צריכא דקמו לה באפה ר"ל שלא משכוה אלא עמדו בפניה לכל צד שלא תלך

אנה ואנה אלא לקמה לאכול.

כי הא דאמר רבה אמר רב מתנה המעמיד בהמת חברו על קמת חברו, חייב.

(קושיה) מעמיד שאוחזה בידו ומעמידה, פשיטא?

(תירוץ) לא צריכא דקם לה באפה.

ב. אמר ליה אביי לרב יוסף הכישה במקל אמרת לן לגבי המעמיד בהמת חברו

ולסטים נמי, דהכישוה ונחשב כמו משיכה.

כעת הגמרא מפרטת את הדינים הללו באיזה מקרה העושה פטור בדיני שמים, ולאחר מכן הגמרא מקשה שישנם דינים נוספים שבהם חייב בדיני שמים והגמרא מיישבת שהתנא נקט את אלו שבהם ישנה סברה לומר פטור אפילו בדיני שמים. להלן הדינים ומה הייתה הה"א לפוטרים. ואחר כך נביא את שאר המקרים שמצינו שלמרות שפטורים מדיני אדם חייבים בדיני שמים.

1) אמר מר הפורץ גדר בפני בהמת חברו ויצאה הבהמה וברחה-

ה"ד?

אילימא בכותל בריא - בדיני אדם נמי ניחייב היינו על הכותל שהזיק בדינים. אכן, לגבי

הבהמה פטור דהיינו גמא בעלמא (פרצה ליסטים)?

(מסקנה) אלא בכותל רעוע שלא מפסידו, שעומד להסתר - מהו דתימא כיון

דלמסתריה קאי מה עביד בדיני שמים נמי לא ליחייב. קמ"ל.

2) הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה כדי שתעבור בה האש.

היכי דמי?

אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה - בדיני אדם נמי נחייב נחשב מעשה בדינים?

א. אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה דבר שלא עלה על דעתו הוא. - מהו דתימא

לימא מי הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני שמים נמי לא

ליחייב, קמ"ל.

ב. ורב אשי אמר טמון אתמר, משום דשויה טמון באש - ר"ל שמעון העביר

אש לשדה ראובן, ובא לוי וטמן קמת ראובן בסדינים וגרם בזה שראובן לא יקבל

דמי נזקו משמעון. - מהו דתימא אנא כסויי כסיתיה ניהלך שלא תעביר

האש מהר ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל.

3) השוכר עדי שקר-

ה"ד?

אילימא לנפשיה, להוציא ממון חברו לעצמו, ממונא בעי שלומיקצי דהיינו אותו ממון

שהוציא! ובדיני אדם נמי ניחייב?

(מסקנה) אלא לחבריה קצי - דהיינו שראובן שכר עדים להוציא ממון משמעון בעבור לוי. -

מהו דתימא לימא דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין היה להם שלא להעיד?

ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל.

4) והיודע עדות לחברו ואינו מעיד לו.

במאי עסקינן?

אילימא בבי תרי - פשיטא שחייב בדיני שמים? דאורייתא הוא אם לא יגיד ונשא

עונו? משמע שניים, שהם בר הגדה שהיו יכולים לחייב ממון. ועוד שכל מקום שכתוב עד

הכוונה שניים עד שיפרט לך הכתוב אחד ('לא יקום עד אחד באיש').

(מסקנה) אלא בחד שמחייבו שבועה ואם היה מעיד אפשר שהתנבע היה נמנע מלהישבע

לשקר והיה משלם - מהו דתימא מי ימר דכי הוה מסהדינא ליה הוה מודה? דלמא

הוה משתבע לשקרא, ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל.

מקרים נוספים שפטורים בדיני אדם וחייבים בדיני שמים

להלן חמשת מקרים נוספים שמצינו שישנם בחיוב בדיני שמים, כל אלו ברייתות שנויות

הם:

5) העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת, ששקל כנגדם משקלות

שמלאכה פוסלת בהם, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים - דהיינו

הזיק שאינו ניכר שלא שמיה הזיק.

¹ תוספות ד"ה המעמיד בהמת חברו על קמת חברו חייב. ואע"פ שאין הבהמה שלו חייב מטעם שן ורגל דאע"ג דכתיב בעירה כדדיה חשיבא הואיל והוא עשה כמו מדליק פשתנו של חברו בנרו של חברו אבל אין לפרש דמחייב מטעם אש דברי הזיקא והוי כאילו נתן לשם אש ואע"ג דפטרין נתן סם המות לפני בהמת חברו שאני התם או משום דלא עבידא דאכלה או משום דה"ל שלא תאכל כדאמר לעיל (דף מז:): דא"כ מטעם זה ה"ל להתחייב אפילו ברה"ר ולא משתמע בשום דוכתא דלחייב ברשות הרבים שן אפילו מקרב בהמתו אצל הפירות ומעמידה עלייהו:

^{קצי} תוספות ד"ה ממונא בעי לשלומי. וכי תימא פטור מדיני אדם משום דלא ידעי' שהם עדי שקר מ"מ כיון שאם היינו יודעים שהם עדות שקר משלם אין שייך למיתני פטור מדיני אדם: ^{קצי} תוספות ד"ה אלא לחבריה [מדוע חברו שקיבל את המעות אינו מחזירו ובה מבארים בג' אופנים] כגון שאין לחבריה מה לשלם או שהלך למדינת הים או כגון שאין אנו יודעים שהם עדי שקר [ובא לחדש שלמרות זאת, חייב בדי שמים] ודוקא שוכר אבל אמר פטור מדיני שמים דסבור שלא ישמעו לו דאין נראה לומר דנקט שוכר לאשמעינן דאפי' שוכר פטור מדיני אדם שאין זה שום חידוש ולקמן לא עביד צריכותא אלא מדיני שמים ועוד. דבפירקין תנן (דף נט:): השולח את הבערה ביד חש"ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב משמע דשולח פטור אף מדיני שמים:

סיכום הדרך היומית

שקלא וטריא

בבא קמא נו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלוזי נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

[משנה] (6) מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו – שומר שמסר לשומר

אמרי תחתיו דמאן?

אילימא תחתיו דבעל בהמה?

תנינא חדא זמנא-

מסרו לשומר חנם, ולשואל, לנושא שכר ולשוכר כולן נכנסו תחת הבעלים!

ישנה מחלוקת בשומר שמסר לשומר, האם השומר הראשון נפטר מחיובו או לא. המחייב סובר שהבעלים יכולים לטעון שלא מאמינים לשבועת השני, והאחריות עדיין מוטלת על הראשון. הגמרא מביאה שתי לישנות כיצד לבאר את המשנה, א. אחד לפי המ"ד שהשומר יכול למסור לשומר שני, ואח"כ תבאר לפי המ"ד שמחייב. ב. ללישנא בתרא הוא להיפך, והגמרא מתרצת כפי המ"ד שמחייב ומקשה למ"ד שפטר – כדלהלן:

א. אלא תחתיו דשומר – ר"ל הבעלים מסרו לשומר, והוא עצמו מסר לרועה.

ושומר קמא אפטר ליה לגמרי כעת, השומר נפטר מחיובו, והבעלים מתעסקים

עם הרועה.

לימא תיהוי תיובתא דרבא? דאמר רבא שומר שמסר לשומר, חייב.

ב. רבא - מאי מסרו 'לרועה' לברזיליה לתלמידו של רועה, דאורחיה דרועה

למימסר לברזיליה.

איכא דאמרי-

איכא דאמרי-

מדקתני מסרה לרועה, ולא קתני מסרה לאחר - ש"מ מאי מסרה לרועה? מסר

רועה לברזיליה. - דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה, אבל לאחר לא.

לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר, חייב?

(דחיה) אמרי לא, דלמא אורחא דמילתא קתני, והוא הדין לאחר.

שומר אבידה – כשומר חנם או כשומר שכר

ישנם כמה סוגי שומרים ואלו הם: שומר חנים, שחייב רק בפשיעה, שומר שכר, שחייב בגניבה ואבידה, שואל שחייב אפילו באונסים, שוכר שנחלקו תנאים האם נחשב כשומר שכר או כשומר חנים. הגמרא מביאה מחלוקת איך להגדיר שומר אבידה, כדלהלן:

איתמר שומר אבידה-

א. רבה אמר כשומר חנם דמי - מאי הנאה קא מטי ליה!

ב. רב יוסף אמר כש"ש דמי -

ישנם שתי לישנות לבאר את דעת רב יוסף:

1. בההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא^{יא}, מדין העוסק במצוה

פטור מן המצוה, הוי כש"ש.

2. איכא דמפרשי - כיון דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה, הלכך כש"ש דמי.

[מבאר האור שמח (שכירות י"א) שהחיוב של שומר חנים הוא להניח החפץ במקום שמור

ודיו, אך אינו זקוק לטפל בה. אמנם השומר שכר חייב לטפל בה והוא כעין פועל. וה"ה לגבי

שומר אבידה, שמכיוון שהתורה חייבה אותו להתעסק בה יש לו שעבוד הגוף כמו שומר

שכר].

[עד כאן דף נו עמוד ב]

^{יא} לקיים שתייהם וסברא הוא דאטו אדם שיש לו תפילין בראשו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו יפטר מן המצוות ועוד דבפרק אין בין המודר (נדרים לג): אמר דפרוטה דרב יוסף לא שכיח ואי פטרת ליה כל זמן שהאבידה בביתו שכיח ושכיח הוא:

^{יא} תוספות ד"ה בההיא הנאה דלא קבעי למיתב ריפתא לעניא. משום דעוסק במצוה ודוקא בשעה דמתעסק בה כגון שוטח לצורכה או משום עסק שצריך לה לאבידה אבל בשביל שאבידה בביתו לא יפטר מלמיתב ריפתא לעניא כיון שיכול לקיים שתייהם כדמוכח בסוכה (דף כה. ושם). דלא נפקא לן מקרא דעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דוקא היכא שאינו יכול

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

ליכן צריך להחזיר אבידה

(קושיה) איתיביה רב יוסף לרבה החזירה לאבידה למקום שיראנה בעליה, אינו חייב לטפל בה. **נגנבה או אבדה**, חייב באחריותה.

מאי נגנבה או אבדה? לאו נגנבה מביתו ואבדה מביתו של השומר? אלמא דשומר אבידה כשומר שכר דמי.

(תירוץ) הכא במאי עסקינן כגון שהחזירה בצהרים, ותרתי קתני, והכי קתני:

1) החזירה שחרית, שאנשי ביתו שכחים בבית, טרם שיצאו למלאכתם, למקום שיראנה ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב לטפל בה.

2) החזירה בצהרים למקום שיראנה, דלא שכיח דעייל ונפיק, דלא חזי לה, ונגנבה או אבדה, חייב באחריותה אפילו שומר חנם חייב שפושע הוא [תוס'].

(קושיה) איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו של בעלים.

מאי לעולם? לאו אפילו הניחה המציאה מביתו חייב! ש"מ כשומר שכר דמי!

(תירוץ) א"ל ר' מודינא לך בבעלי חיים, דכיון דנקטי להו ניגרא פסיעות ברייתא דהיינו שמלומדות הן לצאת, בעי נטירותא יתירתא. – לכן המוצא בעלי חיים, למרות שהוא כשומר חנם מ"מ לענין גניבה ואבידה נחשב כפשיעה. אמנם במטלטלים פטור מגניבה ואבידה.

האם יכול להחזיר אבידה בחצר שאינה משתמרת

(קושיה) איתיביה רבה לרב יוסף -

השב - משמע השבה מעולה. אין לי אלא בביתו, לגינתו ולחורבתו של בעלים מנין? ת"ל תשיבם מכל מקום.

מאי לגינתו ולחורבתו?

אילימא לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת - היינו ביתו!

אלא לגינתו שאינה משתמרת ולחורבתו שאינה משתמרת - ש"מ כשומר חנם דמי.

(תירוץ) א"ל לעולם לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת - הא קא משמע לן דלא בעינן דעת בעלים כדרכי אלעזר -

דא"ר אלעזר הכל, גונב, גוזל או אחד מארבעה שומרים, צריכין דעת בעלים היינו שצריך

להודיעו שהוא מחזיר, ואם לא הודיעו חייב באחריותו, חוץ מהשבת אבידה שהרי ריבתה בו תורה השבות הרבה.

תשלומי כפל

אדם השומר חפץ של אחרים וטוען שנגנב ממנו ונשבע על זאת לבעלים, ואח"כ מצא את החפץ בביתו, התורה חייבה אותו לשלם תשלומי כפל. דין זה ישנו דווקא בטענת גניבה והיינו שנשבע בשקר שתפסו ממנו בסתר ולא טענת גזל בגלוי, ופרט נוסף בטענתו שצריך להיות בדבר שפוטט את עצמו מלהחזיר לבעלים. כעת הגמרא מקשה למ"ד שומר אבידה כשומר שכר דמי איך יתכן לחייבו בתשלומי כפל - כדלהלן:

א"ל אבי לרב יוסף ואת לא תסברא דשומר אבידה כשומר חנם דמי!

והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב באבידה, משלם תשלומי כפל.

ואי ס"ד שומר שכר הוי, אמאי משלם תשלומי כפל? קרנא בעי שלומי ר"ל כשטוען מעיקרה שנגנבה ממנו היה אמור לשלם את הקרן ולא להישבע!

(תירוץ) א"ל הכא במאי עסקינן כגון שטוען טענת **לסטים מזויין** דהיינו הוא טוען שגנב מזויין חטף ממנו החפץ וזבה נפטר משבועה שהרי אנוס הוא.

(קושיה) א"ל ליסטים מזויין גזלן הוא? והפסוק דבר על גנב בלבד.

(תירוץ) א"ל שאני אומר לסטים מזויין, כיון דמיטמר מאינשי, גנב הוא. - לכן אם שומר שכר טוען שגנבו ממנו ליסטים מזויין ופטר את עצמו מלשלם, ואם נשבע בשקר ומצאו את החפץ בתוך ביתו חייב לשלם תשלומי כפל.

[עד כאן דף זו עמוד א']

להלן ברייתא שדנה אם שומר חנם דינו יותר חמור או יותר קל משומר שכר:

(קושיה) איתיביה לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל, תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל.

ואי ס"ד לסטים מזויין גנב הוא, נמצא²¹ בשומר שכר משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין? ואיך הברייתא אמרה שאינו בתורת תשלומי כפל.

(תירוץ) א"ל הכי קאמר: לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל **בכל**

טענותיו, והיינו בכל סוגי גנב: בין לסטים מזויין ובין גנב רגיל, תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל אלא בטוען טענת לסטים מזויין.

בשמירת השואל התורה אומרת שאפילו במקרה של אנוס חייב לשלם לבעלים. אמנם לגבי גניבה ואבידה לא מפורשים בתורה. והברייתא למטה לומדת שואל משומר שכר, כדלהלן:

(קושיה) איתיביה ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה, גניבה ואבידה מנין? אמרת ק"ו: ומה שומר שכר שפטר בו שבורה ומתה, חייב בגניבה ואבידה, שואל שחייב בשבורה ומתה, אינו דין שחייב בגניבה ואבידה? וזהו ק"ו שאין עליו תשובה.

עתה הגמרא מסיימת את הקושיה, שאם ישנו תשלומי כפל לשומר שכר, אפשר לפרוך את הק"ו הנ"ל:

ואי ס"ד לסטים מזויין גנב הוא, אמאי אין עליו תשובה?

איכא למפרך: מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין? אלמא שמוכרחים לומר שליסטים מזויין היינו כגזלן, ולא שייך בכפל ולכן אי אפשר לפרוך.

(תירוץ) א"ל קסבר האי תנא קרנא בלא שבועה כשקרה אנוס השואל משלם מיידית, עדיפא מכפילא בשבועה, ר"ל אין זאת חומרא בשוכר, הגם כשטוען לסטים מזויין ונשבע

אח"כ באו העדים אך החיוב כפל היינו קנס על שנשבע לשקר.

לימא מסייע ליה לרבי יוסף שלסטים מזויין הרי הוא כגנב.

השוכר פרה מחבירו ונגנבה, ואמר הלה השוכר **הריני משלם ואיני נשבע**. עתה יש לו בעלות על הגניבה.

ואח"כ נמצא הגנב, משלם תשלומי כפל לשוכר.

סברוה רבנן שרצו לסייע לרב יוסף כרבי יהודה דאמר שוכר כנושא שכר דמי. ומדקתני ואמר הריני משלם **ואיני נשבע** - מכלל דאי בעי פטר ליה נפשיה בשבועה.

הגמרא מסיימת את ההוכחה:

ה"ד ששומר שכר יכול להישבע ויפטר?

כגון דקא טעין טענת לסטים מזויין - וקתני ואח"כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר, ש"מ לסטים מזויין גנב הוא. [הגם שמדובר בבעלי חיים (פרה) אך דווקא

בגלל נגרי בתרייתא נפטר אבל בעינין אחר לא - ב"ח.]

הגמרא דוחה הוכחה זאת בשלושה אופנים:

(דחיה 1) דלמא כר"מ ס"ל דאמר שוכר כשומר חנם דמי.

(דחיה 2) איבעית אימא - כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר"מ אומר כשומר שכר ר"י **אומר כשומר חנם**.

²¹ תוספות ד"ה נמצא ש"ש משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין. אבל אי גזלן הוא פ"חא דטוען טענת גזלן ונמצא שהוא בידו לא משלם כפל וא"ת אכתי נמצא ש"ש משלם כפל בטוען טענת גנב בבעלים [דהיינו שהיה עובד אצל הבעלים ובמקרה כזה יכול להישבע שנגנב ממנו] ושמא אין שייך כפל בטוען טענת גנב בעינין זה ואפי' שייך אין לחוש אי המ"ל ולטעמיה לא קאמר:

²¹ תוספות ד"ה אמר ליה מודינא לך בבעלי חיים דכיון דנקטי להו נגרי ברייתא כו' [היא סיפא דברייתא דלעיל בתוספתא דב"מ] וכגון שנגנבה באותו ענין שנגרי ברייתא גרמו לה להגנב ולעיל לא אסיק אדעתיה האי שנינא דהשתא מצי למימר דנגנבה או שאבדה דלעיל מביתו קאמר אי נמי פר סיפא אאבידה דוקא קאי שניגרי ברייתא גרמו לה להאבד אבל לענין גניבה פטור שאין גורמין לה ליגנב ומשום הכי ברישא דקתני בהדיא נגנבה לא מצי לשנויי הכי:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נו

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

(דחיה 3). רבי זירא אמר הכא במאי עסקין בטוען טענת ליסטים מזויין שהוא פטור מלשלם ואם באמת כך היה, השוכר לא היה מקבל כפל שלא שייך כפל בליסטים מזויין, וא"כ איך כתוב בברייתא משלם כפל לשוכר? משום **ונמצא ליסטים שאינו מזויין**.
[למרות שישנה הודאת בעל דין מצד השוכר שהיו ליסטים מזויין ואז אינו מקבל כפל, אך מכיוון שעצם הבהמה שייכת לבעלים וכלפי הבעלים העדים נאמנים לכן אין הודאתו הודאה – אור שמח (שאלה ח-א)].

סיכום דיני שומר אבידה

להלן טבלה בהלכות הנלמדות בסוגייתנו לפי רבה ורב יוסף:

רבי יוסף	רבה	אחריותו
כשומר שכר (גניבה ואבידה)	כשומר חנם (פשיעה)	גניבה ואבידה
חייב	פטור חוץ מבעלי חיים שחייב	מקום הראוי להחזיר
חצר משתמרת אך לא צריך דעת בעלים	אפילו בחצר שאינה משתמרת	זמן הראוי להחזיר
בבוקר במקום שיראנה הבעלים / בצהריים – חייב עדיין באחריותה	בבוקר במקום שיראנה הבעלים / בצהריים – חייב עדיין באחריותה	מתי ישנו תשלומי כפל
בטענת ליסטים מזויין	בטענת גנב	

[משנה] (7) נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית⁷¹

אמר רב בנחבטה ושיקעתן בתוך הקרקע והפסידם ונהנית שלא לקתה מהקרקע ממש. **(קושיה) אבל אכלה אפילו מה שנהנית אינה משלמת? לימא רב לטעמיה-**

דאמר רב היה לה שלא תאכל לגבי המכניס פירות בחצר חבריו שלא ברשות ובהמת בעל הבית אכלה את פירותיו ונחלש, שהוא פטור, שהיה לה שלא תאכל. וגם כאן, בעל הבהמה יכול לפטור את עצמו ולטעון שהבהמה נפלה באונס, ולגבי האכילה היה לה שלא תאכל ומה אני יכול לעשות!

הגמרא מתפלאה בהבנה זו:

(קושיה) אמרי הכי השתא? אימור דאמר רב התם היה לה שלא תאכל, היכא דאיתזקא היא, דמצי א"ל מריה דפירי לא משלמנא היה לה שלא תאכל, לאזוקי היא אחריני, דפטירה לשלומי מי אמר?!

[עד כאן דף נו עמוד ב]

⁷¹ תוספות ד"ה נפלה לגינה והזיקה משלמת מה שנהנית. והוא שאינה יכולה לירד דא"כ אפי' נפלה משלמת מה שהזיקה דתחילתה בפשיעה וסופה באונס הוא וסיפא דקתני ירדה אורחא דמילתא נקט והוא הדיון נפלה כיון שיכולה לירד:

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

(תירוץ) א"כ לכתוב רחמנא: ובער בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה אחר?
ששמיין על גב שדה אחר.

ואימא כוליה להכי הוא דאתא, לאפוקי רה"ר מנלן?

אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר
ל"ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש"מ תרתי.

כיצד שומת הנזק

נקדים הקדמה קצרה: לאחר שלמדנו שצריך לשער את הנזק ע"ג קרקע ולשום כמה הפחתה משוויה, יש לברר באיזה גודל של קרקע משערים. סוגיא זו מתעסקת בשדות הבאים: א. שדה במידה בית סאה (576 מ"ר) הנמכרת ביוקר ששטח קטן הוא אוינו מצווי להימכר ועני קונה אותה ביותר משוויה. ב. יש בה מידה בת שלושים סאין שנמכרת בשוויה. ג. ובנוסף במידה ששים סאין. שאין לה קונים הרבה, שגדולה לאדם בינוני ומועטת לאדם עשיר, ולכן היא שנמכרת בפחות משוויה.

יתבאר להלן שישינם שני שומות לחשבם הנזק: א. משערים באחד משדות הנזכרים. ב. משערים באופן יחסית כמה הייתה שווה אם הייתה שדה בת סאה, ואחרי כן מחשבים כמה ערוגה שאכלה נפחת משוויה משדה בת סאה, כמו שיתבאר להלן במפורט.

היכי שיימינן? להלן מחלוקת כיצד לשער את בית סאה של משנתנו:

א. א"ר יוסי בר חנינא סאה בששים סאין ר"ל שמים כמה שווה שדה בת ס' סאין ואחרי זה מחשבים באופן יחסי את שווי של הבית סאה, וחוזרים ומשערים כמה נפחתו מדמיה בגלל חוסר הערוגה הזאת שאכלה הבהמה. לדוגמא: ששים סאין שווים 1.200 זוזים, נמצא שסאה שווה 20 זוזים, ולאחר מכן שמיין כמה נפחת משוויה בלי ערוגה אחת (נזק), כגון שעכשיו שווה 18, הרי הנזק הוא 2 זוזים.

[ולא משערים באופן ישיר כמה נפחתה ערוגה אחת בקרקע בת ס' סאה, שא"כ המזיק לא היה משלם כלום, שקרקע בגודל כזאת לא נפחת משוויה בגלל ערוגה אחת.]

ב. ר' ינאי אמר תרקב בששים תרקבים ל" סאין – שדעה זו סוברת שלא מספיק לשער בבית ס' סאין במקום בבית סאה, שבה מפסיד את הניזק, אלא משערים בשדה בת ל' סאין שזה נמכר בשוויה.

ג. חזקיה אמר קלח והיינו מה שאכלה בששים קלחים.

(קושיה) מיתביי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן כמו שנמכרים בשוק, אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה. -

מאי לאו בפני עצמה בקרקע שעומדת עליה כמה נפחתו דמיה? – וקושיא לכולם.

(תירוץ) לא, בששים וכל אחד לפי שיטתו.

ת"ר אין שמיין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו.

מאי קאמר? – כאן הקושיה על שומא שנייה.

א. א"ר פפא ה"ק אם אכלה קב אין שמיין קב בששים קבים, שאין להם קונים ומחירים זול, מפני ששטח זה מרובה לעני ומועט לבינוני וכ"ש לעשיר, ועוד שאין קרחת קב ניכרת בה, מפני שמשביח מזיק, אם אכלה כור ולא כור בששים כורין, שאדם עשיר שחפץ לקנות קרקע גדלה כזאת משלם דמים הרבה וקרחת כור גדולה היא מאד, מפני שפוגם מזיק

ומפרש ר' יוסי בר חנינא סאה בששים סאין בין אכלה פחות בין אכלה יותר לעולם שמיין סאה בששים ומשלם לפי החשבון [ר"ל שמים כמה נפחתו דמי ששים סאין באכילה סאה אחת, ושומא זו נותן כשיעור שאכל לפי חשבון] חזקיה אומר קלח בששים קלחים כלומר לעולם מה שאכלה בששים שיעורין כמותו ר' ינאי אומר תרקב בששים תרקבין ובין אכלה פחות או יותר משלם לפי חשבון ולר' ינאי משביח יותר מזיק מלר' יוסי בר חנינא דקרחת תרקב אינה ניכרת בשלשים סאין כמו קרחת סאה בס' סאין כדאמר רב פפא דאין שמיין כור בס' כורים מפני שפוגם מזיק וע"ג דקתני במתניתין בית סאה באותה שדה לרבי ינאי לא לשיעורא נקטינן שאין משערין בו כלל אלא בתרקב משערין ונראה לר"י דכי משערין למר בתרקב ולמר בסאה לאו בבית סאה זרע קאמר דהוי על נ' דאין דומה שדברה משנתנו בה דבבהמה אחת איירי ומתי אכלה כל זה אלא בסאה פירות קאמר דמשערין כדקתני אם סאה סאה ואין לתמוה על לשון בית סאה דקתני במתניתין דכיון שהפירות מחוברין לקרקע שייך לפירות לסאה פירות הנאכל בית סאה והא דפריך בגמרא אברייתא האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה היינו משום דברייתא קתני קב ובסיפא בית כור ומיהו אי הוה מפרשינן דבבית סאה זרע קאמר כגון 'על נ' הוי ניחא טפי וע"ג דבגמרא נקט לכולהו בלא בית כדקאמר סאה תרקב קב וכור אין להקפיד דלפעמים קרי נמי לבית כור זרע כור סתם כדאשכחן בפרק המקבל (ב"מ דף קה:) נותן ארבעה קבין לכור ומסיק דארבעה קבין לכור זרע קאמר:

(מסקנה) לא, לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית אע"פ שלא פשע בשמירתה מ"מ משלמת מה שנהנית, אבל נחבטה שאפילו באותו נזק הייתה אנוסה אימא מבריה ארי מנכסי חבירו הוא שהציל את בהמת חבירו ועשה מצוה, ומה שנהנית נמי לא משלם, קמ"ל.

ואימא ה"נ?

הגמרא מביאה שני הבדלים בין המקרה שלנו למבריה ארי, כדלהלן:

(תירוץ) מבריה ארי מנכסי חבירו (1) מדעתו הוא, האי לאו מדעתו.

אי נמי מבריה ארי מנכסי חבירו (2) לית ליה פסידא, האי אית ליה פסידא.

כיצד נפלה

היכי נפלי?

א. רב כהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה מרה"ר לגינה שאונס הוא - אבל דחפתה

חברתה, פשעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל איבעי לך עבורי חדא חדא.

ב. רבא אמר שדחפתה חברתה - כל שכן שהוחלקה במימי רגליה.

אכלה ערוגה אחרת

א. אמר רב כהנא לא שנו שמשלמת מה שנהנית אלא באותה ערוגה שנפלה שם,

מכיוון שהיא אנוסה לגבי הנפילה ואנוסה היא גם לגבי האכילה שלא יכולה להעמיד את

עצמה, וה"אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה.

ב. ורבי יוחנן אמר אפי' מערוגה לערוגה משלמת מה שנהנית, ואפילו כל היום

כולו, עד שתצא שידעו הבעלים שיצאת ותחזור לדעת שלא נעל פניה כראוי.

א"ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת, אלא כיון שיצתה לדעת ר"ל

שידעו ביציאתה, אע"פ שחזרה שלא לדעת, שעתה לא מועיל שמירה פחותה שרגילה

ללכת שם - דא"ל כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם הרטא.

[משנה] (8) ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה

בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה ר"ל שילדה שם מהו?

מעשה כזאת נחשב תחילתו בפשיעה, שולל הלידה היה אמור להיות שהבעלים ישמרו

שלא תזיק שדה של אחרים, ולבסוף נקרא אונס, שלא ידעו שהיא תלד.

אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס, חייב - לא תיבעי לך.

אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור, מאי?

להלן צדדי הספק:

מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס, פטור.

או דלמא, הכא כולה בפשיעה הוא, דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה

לנטורה ולאסטמורי בגוה להישמר ולהיזהר בה?

תיקו:

כיצד משלמת מה שהזיקה

כי יבער איש שדה אחרים ושלח את- (בעירה) [בעירו] ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:

מנה"מ?

אמר רב מתנה דאמר קרא ובער בשדה אחר - מלמד ששמיין על גב שדה אחר.

(קושיה) האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה"ר?!

הי תוספות ד"ה לא שנו אלא באותה ערוגה. דכיון שתחלת נפילתה באותה ערוגה באונס אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה הי כשדה אחר:

התוספות ד"ה שמיין בית סאה באותה שדה. פי' בקונטרס (בריש פירקין) שאם אכלה ערוגה אחת שמיין אותה אגב בית סאה כמה הייתה יפה קודם שאכלה ממנה וכמה היא יפה עכשיו וקשה לר"י דאי אבית סאה קאי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה בלשון זכר [אך לפי התוס' קאי אשדה] ועוד דקבעי בגמ' היכי שיימין הלא פירשה יפה משנתנו ששמיין ערוגה בבית סאה ומה שפ"ה בגמ' היכי שיימין דבית סאה באנפי נפשה לא שיימין דמכחישינן ליה למזיק דקרחת ערוגה של קב או קביים חשובה לפי דמיון אלא שמיין ס' סאין ורואין כמה דמים מגיעים לבית סאה וחוזרין ושמיין כמה נפחתה בשביל הערוגה וקשה דהיך מצינו שתי שומות הללו דבקרא לא כתיב אלא בשדה אחר ששמיין מה שהזיק אגב שדה אחרת ומן המשנה לא משתמע כלל ועוד דלמ"ד בגמ' קלח בששים קלחים כלומר בששים שיעורים כמותו אמאי נקט במתניתין בית סאה ועוד קשה דפריך בגמרא אכולהו אמוראי מהא דתניא אכלה קב או קביים רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערין אותה מאי לאו בפני עצמה תקשי ליה. ממתני' דקתני שמשערין אותה בבית סאה ונראה לפרש דשמיין בית סאה דקתני היינו בית סאה הנאכל שמיין באותה שדה כדקתני סיפא במילתא דר"ש אם סאה סאה אם סאתים סאתים ולפי שלא פ"ה משנתנו בכמה שמיין אותה אלא שבאותה שדה שמיין אותה מפרש בגמרא היכי שיימין

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא נח

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

(קושיה) מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי 'ולא בית כור', ולא כור מבעי ליה?
ב. רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא-

הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו, מפני שמשביח ניזק, ולא קב בבית כור, שאינה ניכר, מפני שפוגם ניזק, אלא בששים .
שומת אדם בהזיק שדה חבירו

ההוא גברא דקץ קשבא דקל מחבריה.
אתא לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי,
כלומר שלושה דקלים סמוכים זה לזה, והוו שוו מאה זוזי.

זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא. [לקמן יבואר שאירי בדקלא פרסאה, שחשוב מאד,
והלכה כמותו].

אמר המזיק גבי ריש גלותא דדינא דפרסאה שאינו דין תורה למה לי .
אתא לקמיה דר"נ.

א"ל בששים. [לקמן יבואר שהלכה כמותו חוץ מדברים מאד יקרים שאז משערים משויהם].
רבא מתפלא מפסקו של רב נחמן:

א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו, יאמרו בנזקי גופו שקצץ בידיים ?!
אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתך ?
להלן יבואר ברייתא כיצד לשום נזקי אדם ולא כתוב שומת ששים .
דתניא-

המבכיר ש'ח'ת כרמו של חבירו סמדר, רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן, וכמה
היא יפה לאחר מכאן - ואילו בששים לא קתני.

טוען אביי נגדו אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא ?!
להלן מופיע מספר נזקי בהמה ולא כתוב במפורש שצריך להעריך בשישים, ולמרות
זאת אנו יודעים שהיינו ששים, וה"ה לגבי נזקי אדם.
דתניא-

בהמה קטמה חתכה נטיעה:

רבי יוסי אומר גוזרי גזירות קונסי קנסות (אדמון וחנון בן אבשלום) שבירושלים אומרים:
נטיעה בת שנתה, שתי כסף.
בת שתי שנים, ארבעה כסף.
אכלה חזיז ש'ח'ת.

א. רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשויר שבו דהיינו מה שנשאר בקרקע
שממתינים עד זמן קציר ואזי שמים כמה הנזק.

ב. וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה להימכר עם שהשחת וכמה
היא יפה.

בהבנת ההמשך של הברייתא, ישנם ארבעה תהליכים בגידול ענבים והיינו: א. לולבין,
לפני שפרחו. ב. בסמדר תיכף כשפרחו. ג. בוסר (בגודל פול). ד. ענבים גמורים .

אכלה סמדר והיינו ענבים דקין בהתחלתם לאחר שפרחו מיד:

א. רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר.

ב. וחכ"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה, להקל באו.

ג. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א שנישומים אגב קרקע
בזמן שאכלה לולבי גפנים האשכול נראה בחניטת הגפנים טרם שפרח להיות
ענבים גמורים, ויחורי תאנים דומה ללולבי גפנים בתאנים,

אבל אכלה פגים בתאנה או בוסר בענבים שהם בגודל פול הלבן: רואין אותן כאילו
ענבים עומדות ליבצר.

עתה מסיים אביי הוכחתו שלמרות שלא כתוב בששים כוונתם בששים.

קתני מיהת וחכ"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה, ולא קתני בששים ?
אלא מאי אית לך למימר ? בששים ה"נ בששים!

[עד כאן דף נח עמוד ב]